

علل رویکرد نوین حزب اسلامی افغانستان در توجه مذاکره با کابل

-فرزاد رضانی بونش

پژوهشگر مسائل منطقه ای

فارس

گلبدین حکمتیار حزب اسلامی افغانستان را در دهه 1350 بنا نهاد و بعد ها با دریافت بخش زیادی از کمک‌های امریکا و سایر کشورها از نیرومندترین و سازمان دهنده‌ترین احزاب های افغانستانی شد. این حزب بعدها کودتای ناکامی را برعلیه رژیم دکتر نجیب الله، براه انداخت و در هنگام سقوط رژیم کوشید تا در کابل قدرت را بدست گیرد و سپس بر ضد نیروهای احمد شاه مسعود و برهان الدین ربانی جنگید. این پس از سقوط طالبان و تشکیل حکومت موقت همواره از کابل انتقاد کرد. در واقع موضع گیریهای حزب اسلامی تقریبا در طول چهل سال گذشته به گونه ای بوده است که با تمام حکومت های مرکزی وارد جنگ شده است. در این بین بعد از سرنگونی طالبان نیز چند ویژگی در حزب اسلامی و حکمتیار دیده شده است. از یک سو وی و بخشی از یاران حزب را پراکنده کرده و برخی از یاران در شرایط کنونی هم در دولت غنی حضور دارند. در مقابل حکمتیار همچنان با دولت مرکزی و نیروهای خارجی می جنگد. جدا از این نیز در سالهای گذشته تلاش کرده است تا درها را هم نبندد و فکر نوعی مصالحه با دولت مرکزی باشد اما نوع تفکر انحصار طلبانه ای حکمتیار و مواضع متعدد در جریان سازش و جنگ مسلحانه و همراهی با داعش و.. نیز خود به نوبه خود موجب پراکنده شدن در حزب و کاهش قدرت آن شده بود. در این میان هر چند حزب اسلامی سعی کرد که حداقل در مقابل طالبان قرار نگیرد، ولی با طالبان هم در اتحاد قرار نمی گرفت و عملا نتوانست با هیچ یک از جریان های موثر افغانستانی همکاری موثری داشته باشد.

علل رویکرد نوین حزب در توجه مذاکره و کاهش شروط

در یک سال گذشته هر چند حکمتیار با دولت آقای اشرف غنی و درخواست ایشان پاسخ مثبت داد و آمادگی خود را برای مذاکره و صلح اعلام کرد، اما همزمان نیز پشتیبانی های نیز از داعش کرد. در این بین هیئت حزب اسلامی به رهبری نماینده گلبدین حکمتیار هفته ها است در کابل مذاکراتی با حکومت و شورای عالی صلح افغانستان داشت و علاوه بر دولت و شورای عالی صلح، با نمایندگان احزاب سیاسی، نهادهای مدنی، روزنامه نگاران نیز جلساتی داشته است. در این بین رویکرد نوین حزب اسلامی در مورد عدم تاکید بر خروج کامل همه نظامیان خارجی از کشور بعنوان یک پیش شرط اساسی برای صلح در حالی بیان میشود که به نظر میرسد حزب و حکمتیاز در شرایط کنونی با حداقل انتظارات برای رسیدن به تفاهم و توافق با دولت اشرف غنی گفتگو میکند. در این بین باید گفت حزب اسلامی در حالی خواستار شفافیت موضع امریکا در پشتیبانی از روند صلح افغانستان است که در ۱۵ سال گذشته به امید سرنگون کردن نظام پس از طالبان، خروج کامل نیروهای خارجی و بنیان حکومت اسلامی همراستا با نوع روایت خود با کابل جنگید. در این بین وی در جنگهای داخلی و کشتار مخالفان دست داشته و در جریان پانزده سال گذشته در کنار گروه طالبان علیه دولت جنگیده است و در فعالیتهای تروریستی نقش داشته اند. اما با توجه به رویکرد کنونی طالبان در گفتگو با دولت حزب اسلامی نیز می کوشد تا امتیازاتی مختلف را به دست گیرد. در این رویکرد صلح وی برای بدست آوردن پست های حکومتی و امتیاز های سیاسی و تقسیم قدرت و دست یافتن به وزارتخانه ها است. در بعد دیگری در گذشته حکمتیار پیش شرط های بیشتری را برای پیوستن به روند صلح مطرح کرده بود که شامل محورهای اصلی بیرون رفتن نیروهای خارجی از افغانستان، بنیان حکومت موقت و آزادی تمام اعضای دربند حزب از زندان های حکومت افغانستان بود اما محدودیت هایی که بر حزب اسلامی اعمال می شود سنگین و گسترده بوده و در حالی که عملا حزب اسلامی فروپاشیده و تقسیم شده توجه به صلح آخرین تیر ترکش حکمتیار است. بنابراین مذاکره و پیوستن به حکومت را ترجیح داده است. در کنار این نیز برخی در درون حزب معتقد هستند اگر حکمتیار حضور علنی یابد و زمینه فعالیت مساعد شود،

می‌تواند نفوذ خود را در بیشتر کند. در بعد دیگری از نگاه برخی رهبران حزبی با توجه به قانون مصالحه و آشتی ملی مجلس افغانستان (تمامی جناح های سیاسی و طرفهای درگیر دو و نیم دهه جنگ، شامل گفتگوی ملی بوده و مورد تعقیب قرار نمی‌گیرند) اکنون مسئولیت قضایی، بیرون رفتن نام اعضای حزب از لیست سیاه و رفع تحریم‌های بین المللی پاداشتی است که میتواند خط بطلانی بر جرایم جنایی حزب در گذشته باشد.

چشم انداز:

آنچه مشخص است هر چند ممکن است در صورتی که حکمتیار به جریان اصلی سیاست در افغانستان برگردد و موفق به سازمان دادن مجدد حزب تجزیه شده خود شود، بر قدرت خود بیفزاید، اما حزب اسلامی حکمتیاز با توجه به دامنه شکاف های پیشین، تجزیه حزب و اختلافات کنونی و دیگر نمی‌تواند نقش اساسی را بازی کند. در این بین حتی اگر روند صلح با دولت پیش برود انتظار این حزب در آینده افغانستان برآورده نمیشود و نیروی اصلی طرف مذاکره با کابل طالبان هست. چه اینکه بسیاری نیز اکنون بر این نظرند رهبر ۶۸ ساله حزب دیگر مهره ای سوخته است و حزب اسلامی نیز از نظر سیاسی و نظامی فروپاشیده و نتیجه اندک صلح با آن نیز در اوضاع امنیتی و سیاسی افغانستان در کنار خواست های گوناگون سیاسی، قضایی و ... حکمتیار در حالی است که بسیاری از نهادها و رهبران جهادی و مقامات در بدنه دولت نیز به این رویکرد نوین حزب اسلامی حکمتیار بدبین هستند و مایل به دادن امتیازهای گسترده به حزب در روند گفتگو نیستند.